

Økologisk
Norge

Oppstartskurs andelslandbruk

13. Desember 2022

Alexandra Devik

Økologisk
Norge

Plan for dagen

- Historien til andelslandbruk, internasjonalt og i Norge
- Grunnprinsipper og hva som er unikt med andelslandbruksmodellen
- Kort presentasjonsrunde
- Oppstart og organisering av drift
- Økonomi, andelspris, ulike dugnadsmodeller
- Tilpasning til ulike type andelshavere

Hvem er Økologisk Norge?

- Økologisk Norge er en ideell medlemsorganisasjon som samler både **bønder, bedrifter og vanlige forbrukere** med interesse for økologisk mat og produkter, økologisk landbruk, miljø og helse.
- Stiftet i 2000
- Rett over 4000 medlemmer
- 24 Lokal, fylkes og regionlag
- Les mer og bli gjerne medlem på www.okologisknorge.no

Foto Marte Guttulsrød

Andelslandbruks- prosjektet

Historien til andelslandbruk internasjonalt og i Norge

Andelslandbruk internasjonalt

- Andelslandbruk oppsto i Japan og i Tyskland på 1960-tallet
- CSA = Community Supported Agriculture
- Rundt 12.000 andelslandbruk i USA, cirka 2.000 i Frankrike
- I Europa finnes det totalt i underkant av 3.000 andelslandbruk, og enda flere liknende modeller
- URGENCI = det internasjonale nettverket for andelslandbruk

URGENCI samling 2018

Foto Urgenci

Etablering av andelslandbruk i Norge

2006: Øverland andelslandbruk SA

2006–2014: 17 andelslandbruk etablert

2015: 31 nye andelslandbruk

2016: 18 nye andelslandbruk

2017: 16 nye andelslandbruk

2018: 11 nye andelslandbruk

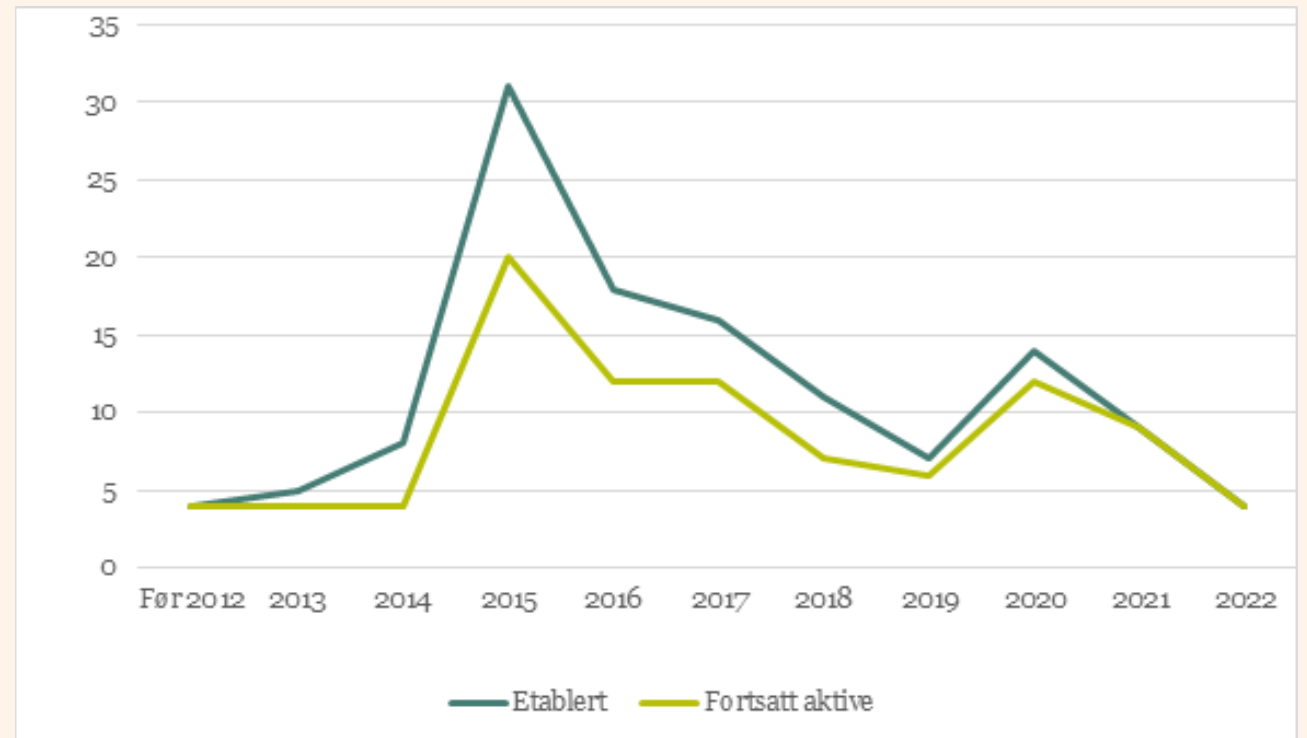
2019: 7 nye andelslandbruk

2020: 14 nye andelslandbruk

2021: 9 nye etablert

2022: 4 nye registrert (mangler noen)

92 andelslandbruk i drift idag

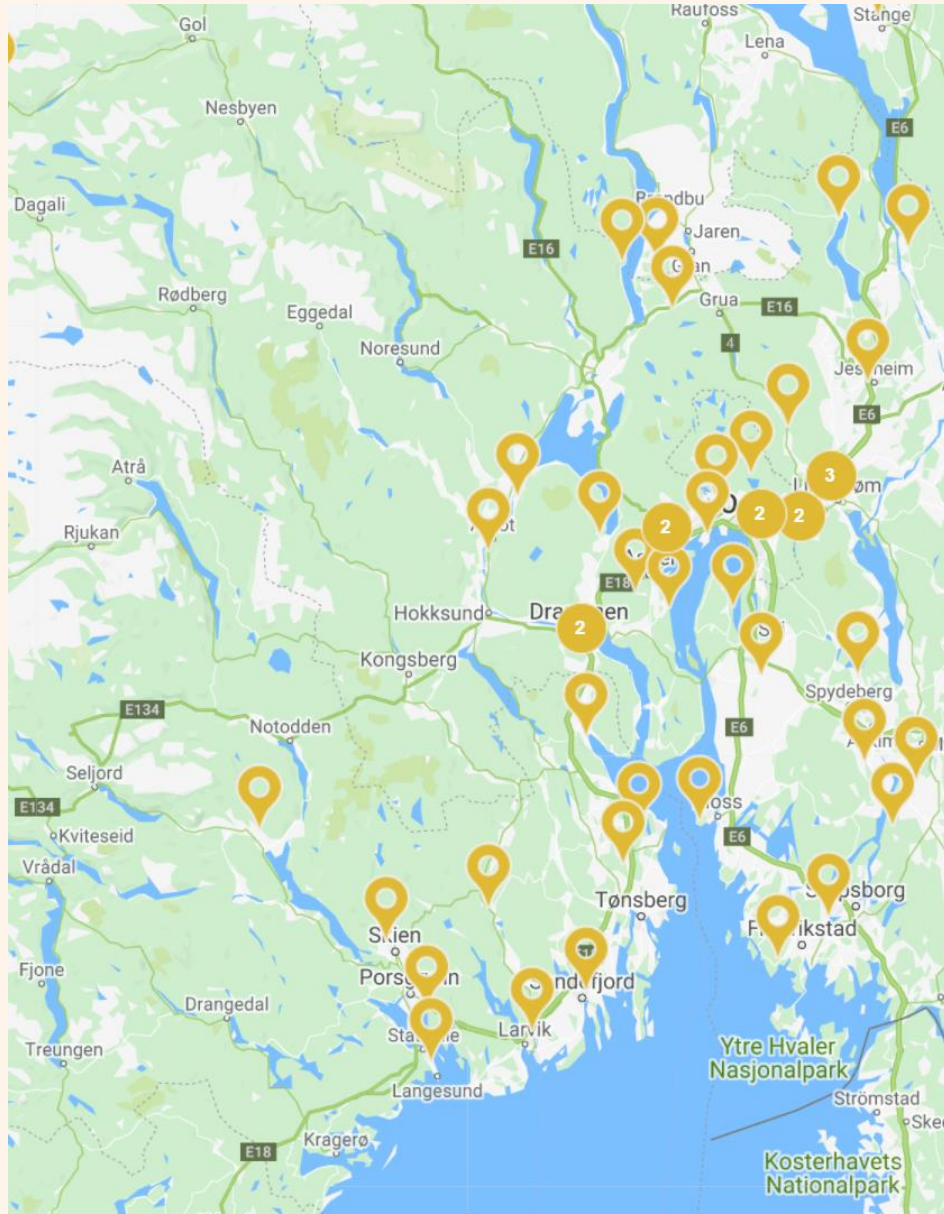

Statistikk andelslandbruk

2021:

91 andelslandbruk, 10 i pauseår, 4 svarte ikke. totalt 77 andelslandbruk:

- 5154 andeler
- 10086 mennesker
- Mest grønnsaksproduksjon, urter, potet og bær, noe kjøtt og meieriprodukter
- 343 dekar til grønnsaksproduksjon
- 46,7 % av andelslandbrukene er Debio-sertifisert eller i karens, 71,4 % av andelene er det
- 18,3 NOK mill i omsetning
- Litt under halvparten ENK, overkant av en tredjedel SA, en mindre andel annen organisering (AS)

Grunnprinsipper og hva som er unikt med andelslandbruksmodellen

Andelslandbruk definert:

Andelslandbruk er et langsiktig samarbeid mellom forbrukere og de som produserer mat- og andre landbruksprodukter. Ansvar, risiko og avling blir delt mellom partene etter avtale for ett år om gangen.

Drømmer du om eget småbruk,
men har ikke tid?

Grunnprinsipper for andelslandbruk

- Dialog om landbruksdriften
- Gjennomsiktig økonomi
- Delt avling, delt risiko
- Involvering av andelshaverne
- Bærekraftig landbruksdrift

Foto Alexandra Devik

Presentasjonsrunde

Navn, Gårdsnavn

Hvor i prosessen er du når det gjelder andelslandbruk?

Oppstart og organisering av drift

Hva er ditt utgangspunkt?

Nettsiden andelslandbruk.no

ANDELSLANDBRUK
NORGE

MENY

I et andelslandbruk tar forbrukere og bønder
i samarbeid ansvar for matproduksjon

JEG VIL BLI
ANDELSHAVER >

JEG VIL STARTE ET
ANDELSLANDBRUK >

JEG DRIVER ET
ANDELSLANDBRUK >

Foto: Reppe Søndre, Lars Olav Stavnes >

De beste ambassadørene er fornøyde andelshavere

- Hvor fikk du vite om andelslandbruket:
- Venner
- Sosiale medier
- Annet
- Internettsøk

ANDELSLANDBRUK
NORGE

Organisering

- Årsmøte
- Kjernegruppe/styre
- Arbeidsgrupper
- Informasjonsflyt, åpenhet
- Daglig leder (gårdbrukeren, andelshaver, ekstern)
- Kontrakter/avtaler
- Tydelighet på hva som inngår i andelslandbruket
- Ansvarsfordeling og planer for drift, økonomi, investeringer m.m

Foto Alexandra Devik

Dialog i andelslandbruket

- Kjernegruppe/styret
 - Bindeledd mellom gårdbruker og andelshavere - tar avgjørelser mellom årsmøter. Organisere det sosiale
- Ukentlig informasjon på e-post - Høstemelding
 - Høstemelding
 - Informasjon fra gartner/gårdbruker, daglig leder
- Hjemmeside, Facebook-gruppe
- Oppslagstavle på jorden
- Sosiale sammenkomster

Markedshager og økologisk produksjon

Økonomi, andelspris, ulike type dugnadsmodeller

Hvordan sikre en bærekraftig økonomi?

Økologisk
Norge

Navn andelslandbruk

Dato

Forretningsmodellverktøy

med fokus på ulike typer andelshavere

Begynn her

For å se et eksempel på et utfyllt skjema, se neste side.
Se også www.andelslandbruk.no for ytterligere forklaring.

① Type andelshaver:

Fyll ut et ark for hver type. Eks: barnefamilie, hushold uten barn/mye tid, hushold uten barn/lite tid, restauranter/spisesteder, skoler/barnehager.

⑤ Dugnad

Hvilke aktiviteter egner seg til dugnadsarbeid for den valgte gruppen andelshavere? Skal de høste selv?

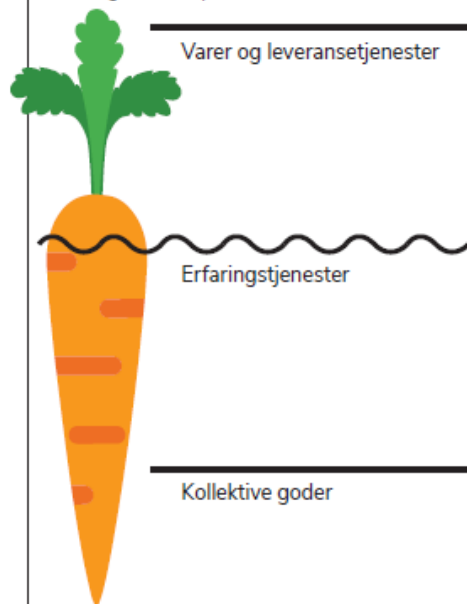
⑥ Ressurser

Hva slags ressurser, kompetanser og interesser har den valgte gruppen andelshavere? Hva har de ikke? Hva kan de bidra med?

② Verdiløfte

Hva er kjernen i andelslandbruket ditt?
Hva slags verdi skaper du for andre?

④ Kommunikasjon

Hva slags verdier er lurt å løfte fram for valgte typen andelshaver? Hvordan trenger de å få budskapet og hvordan når du dem?

③ Andelshavere

Hva kjennetegner valgte typen andelshavere? Tenk for eksempel på forsyningsbehov, tilgjengelig tid, økonomi, mobilitet.

⑦ Utgifter / kostnader

Hva er totalkostnaden for en sånn type andel? Tenk på: produksjon av avlingen, kommunikasjon, administrasjon og organisering, høsting og leveranse, tilrettelegging av dugnader.

⑧ Inntekter

Hvordan ser en sånn type andel ut?
Hva blir prisen for den valgte typen andelshavere?
Regnestykke:
+ Andel av avlingen (innhold og mengde)
+ Erfaringstjenester
+ Selvhøsting eller ferdig høstet leveranse
- Antall dugnadstimer
= Andelspris.

Økonomi og gjennomsiktighet

Økonomisk forutsigbarhet

Kostnaden for matproduksjonen skal dekkes av innbetalingene fra andelshaverne

Åpenhet og gjennomsiktighet er ekstremt viktig

- Andelshaverne får forståelse for hva det koster av arbeid og innsatsmidler
- Enighet om andelspris

Balanse i driften

Medlemskontingent og andelspris

Handlingsregel

- Hva kjernen bestemmer og hva årsmøtet bestemmer

Foto Alexandra Devik

Distribusjon av maten

Foto Emma Gerritsen

Distribusjonsmetode	Antall (2021 tall)
Selvhøsting	56
Ferdig høstet	0
Droppunkt levering	2
Både selvhøsting og ferdig høstet	14
Både selvhøsting og droppunkt	3
Selvhøsting, ferdig høstet og droppunkt	0
Ferdig høstet og droppunkt	2

A close-up photograph of a person's hands holding a bunch of freshly harvested radishes. The radishes have bright red skin and white interiors, with some soil still attached to their roots. The person is wearing a dark, possibly waterproof, jacket and a colorful, knitted sleeve in shades of blue, green, and purple. The background is a blurred green field, suggesting an outdoor setting. The text "Dugnadsmodell" is overlaid in a bold, orange font across the lower part of the image.

Dugnadsmodell

Hva skal så
andelsprisen
være?

Tilpasning til ulike type andelshavere

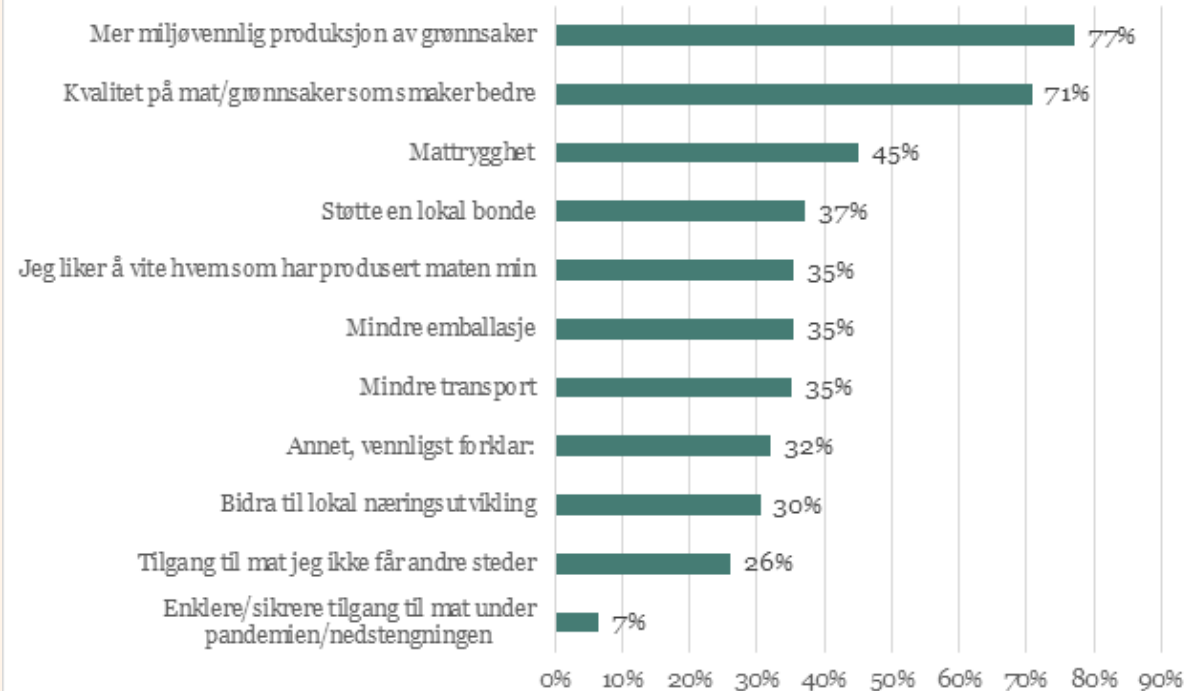
Hvem er andelshaverne dine?

Foto Emma Gerritsen

Hva motiverte deg til å melde deg inn i et andelslandbruk?

N=364

Fellesskap

Veldig viktig for mange!

Sosialt rundt
dugnader,
høsttakkefest

Enkeltandeler med liten tid
Enkeltandeler med mye tid
Familier
Restauranter
Skoler/barnehager
Institusjoner

**Sammen dyrker vi et
økologisk Norge!**

**Økologisk
Norge**

